

DERDE FASE

In 2007 gaat de Vernieuwde Tweede Fase van start – van wat ik erover hoor en lees, is er van vernieuwing nauwelijks sprake. Het gaat eerder om het terugdraaien van zaken.

De handelingsdelen, het kilometers maken, ooit gebracht als dé vernieuwing waar leerlingen echt zelf mee aan de slag konden, op hun eigen niveau en naar eigen keuze in te vullen, heeft eerder geleid tot meer eenvormigheid dan dat het de broodnodige variatie opleverde.

Het was een ongelukkige samenloop van omstandigheden dat de didactische aandacht voor zelfwerkzaamheid samenviel met de opkomst van internet. Wie had tien jaar geleden kunnen voorspellen dat inmiddels bijna elk huishouden in Nederland beschikt over een snelle internetverbinding, waar de handel in uittreksels welig tiert?

Natuurlijk, niet elke leerling kopieert en plakt, maar ik denk dat er nog maar weinig leerlingen (en studenten) zijn die zonder internet te gebruiken een werkstuk, (boek)verslag of profielwerkstuk inleveren. Het is buitengewoon lastig vast te stellen waar het gebruik van internet overgaat in misbruik. Er is ook een steeds grotere groep leerlingen die geen

scrupules heeft bij dit soort frauduleus handelen. Ze zien er geen kwaad in om iets van het net te plukken; het gaat om het resultaat, om het inleveren, en niet om hoe je aan de informatie komt. Zolang je niet betrapt wordt, is alles geoorloofd.

En docenten zijn al niet veel beter, er is een levendige handel in toetsmateriaal. Het gebruik van bij de boeken geleverde toetsen is aangevuld met toetsen die docenten op internet uitwisselen via allerlei communities of die door instanties als het Cito worden geleverd. Het knippen plakwerk met de schaar is ook daar vervangen door knippen en plakken in Word.

In het verleden vormde iedere school een eilandje met eigen eisen en toetsen. Nu is het zo gemakkelijk om even op internet te zoeken naar leerlingen die met dezelfde boeken werken en dezelfde hoofdstukken moeten bestuderen. Welke docent maakt daar een probleem van? Het scheelt een hoop werk en we hoeven niet allemaal het wiel opnieuw uit te vinden. Maar is dat nou niet precies de mentaliteit die onze leerlingen ook hebben? Waarom zou je werk gaan doen dat al zo mooi door anderen is gedaan?

Illustratie: Petra van Kalker

Waarom zou je de vragen die een docent jaar in jaar uit aan studenten voorlegt niet van tevoren doornemen als ze op Blackboard staan?

Dat dit uiteindelijk leidt tot een niveaudaling in het onderwijs begint nu door te dringen tot de examenresultaten en dus ook tot de landelijke pers en de politiek verantwoordelijken. Het afvinken gaat dus tot het verleden behoren. We mogen weer cijfers gaan geven voor gemaakt werk (handelingsdelen kunnen onderdeel zijn van het pta). Grammatica en vocabulaire mogen hier weer onderdeel van gaan uitmaken.

Veel scholen zullen die weg op gaan (ondanks het advies van de SLO om grammatika en vocabulaire niet apart te toetsen*). Leerlingen willen voor hun inspanningen beloond worden; alleen voor een voldoende of onvoldoende komen ze niet in beweging – waarom zou je gaan excelleren als het je geen extra punten oplevert? ■

Christien van Gool
cmmhuangool@planet.nl

*Handreikingen SLO, <www.slo.nl/themas/00158/0002/Handreiking_mvt_Duits_Engels_Frans_DEFINITIEF.pdf>.

Foto: Anda van Riet

Het taalportfolio, <www.europeestaalportfolio.nl>, wil de gebruikers helpen in beeld te brengen hoe vaardig ze al zijn in een vreemde taal en hoe ze hun vaardigheid desgewenst verder kunnen verbeteren. Het lijkt daar goed in te slagen. De gebruikers – scholieren maar ook studenten – tonen zich over het algemeen zeer tevreden.

Dirk Tuin

In het verleden is wel eens wat gereserveerd gereageerd op ontwikkelingen die het Europees Taalportfolio (ETP) betroffen. Vernieuwing heeft tijd nodig en wordt vaak dan pas omarmd als zij haar waarde bewezen heeft. Maar terwijl met het portfolio slechts in een paar pilots op relatief beperkte schaal werd geëxperimenteerd, stond de teller wat het aantal accounts van de elektronische versie van het taalportfolio betrof begin 2007 al op 18.500. Verwacht wordt dat dit aantal de komende twee jaar minimaal zal verdubbelen.

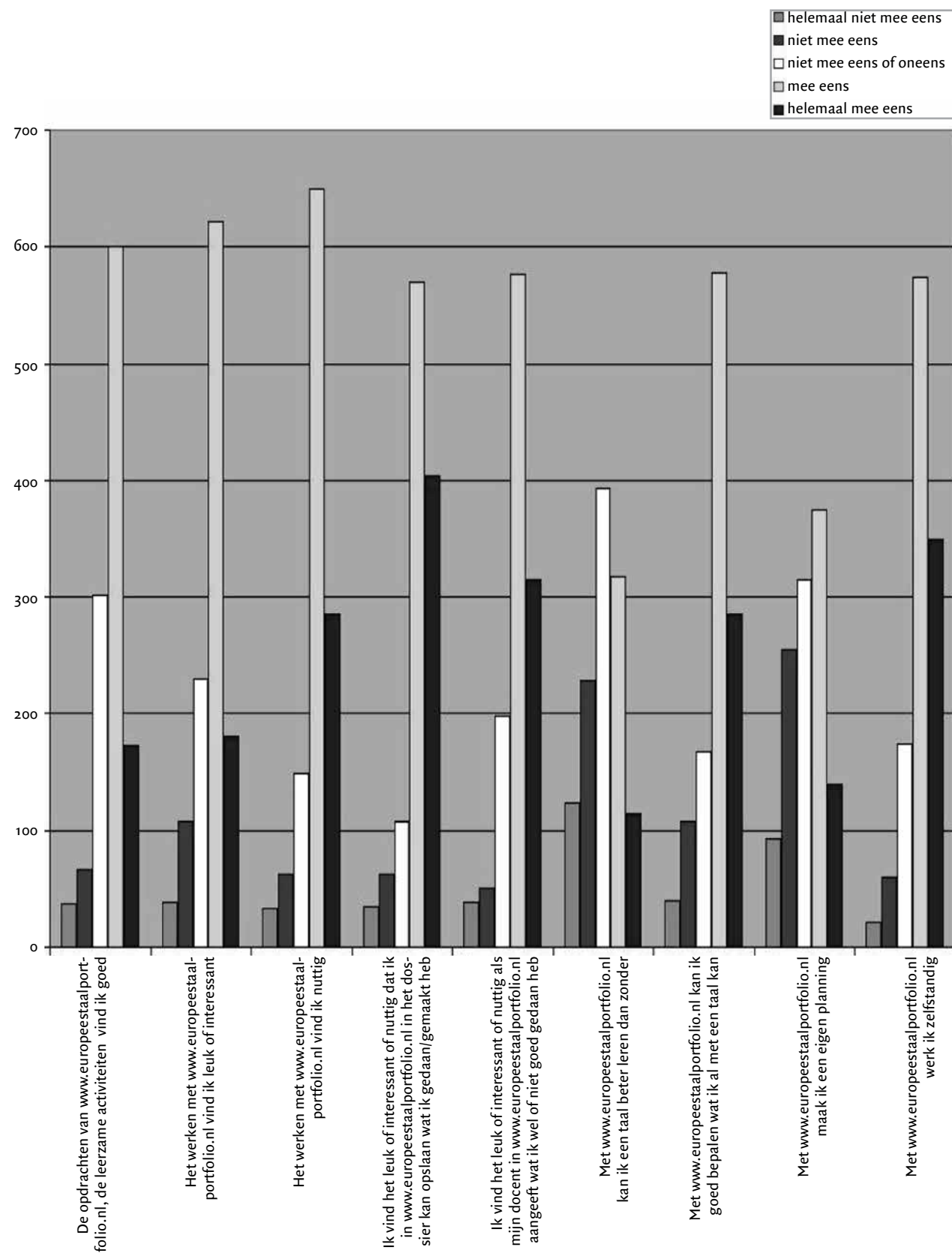
De site <www.europeestaalportfolio.nl> is zo opgezet dat taalleerders zich kunnen beperken tot die onderdelen die in hun situatie relevant zijn en waarin gerelateerde informatie makkelijk en snel toegankelijk is. Op

Gebruikers positief over Europees Taalportfolio

deze manier kan het taalportfolio met hen meegroeien, of ze nu in het basisonderwijs zitten, het voortgezet of het hoger onderwijs. Ze kunnen zelf plannen hoe ze tot een hoger vaardigheidsniveau komen. Ze hebben bovendien de mogelijkheid online een keuze te maken uit werkvormen waarvan verwacht mag worden dat het leerzame effect groot is.

Online-enquête

Gebruikersaantallen zeggen op zich natuurlijk weinig over de tevredenheid van gebruikers over het ETP. Daarom is hiernaar gevraagd, zowel bij de deelnemers aan de pilots als bij degenen die niet meededen. Dat gebeurde door de SLO via een online-enquête, die slechts twee weken op de website heeft gestaan. In die korte tijd hebben verhoudingsgewijs veel gebruikers (circa 1.200) de enquête ingevuld.

Figuur 1 Resultaten online-enquête

‘Studenten vinden het taalportfolio een geschikt instrument om zich bewuster te worden van hun zwakke punten’

De resultaten zijn zeer bemoedigend. Men is zeer te spreken over de leerzame activiteiten die op de taalportfoliowebsite te vinden zijn, werken met de website vindt men nuttig en interessant. Het dossier lijkt aan zijn doel te beantwoorden. Men geeft aan erin op te slaan wat men gemaakt of gedaan heeft. Ook de manier waarop de docent in het portfolio kan aangeven wat goed is of wat beter kan, wordt blijkens de reacties gewaardeerd. Alleen hoe het taalportfolio je kan helpen plannen zelf je taalvaardigheid te vergroten, verdient misschien (nog) wat meer aandacht.

De stelling dat je met <www.europeestaalportfolio.nl> beter een taal kunt leren dan zonder wordt niet gedeeld. Wél dat je er goed mee kunt bepalen wat je al kan met een taal. Ook wordt er, afgaande op de reacties, goed zelfstandig mee gewerkt. (Zie ook figuur 1.)

Anne Evertsen, docente Spaans aan het Spinoza Lyceum in Amsterdam, zegt dit beeld te herkennen. ‘Niet alle leerlingen zijn direct enthousiast: “Waarom moet dat nou in het taalportfolio? Kan ik het niet gewoon nu verbeteren en inleveren?” Maar zodra ze doorkrijgen dat die veilig opgeslagen en toegankelijke Spaanse e-mail goed te gebruiken valt voor het gesprekje dat ze een maand later moeten voeren én voor de schrijftoets die ze krijgen, verdwijnt het gemopper. Veel onderbouwleerlingen vinden het leuk om in het taalportfolio aan te geven of ze van een taak wel of niet geleerd hebben. Zo worden ze gestimuleerd kritisch te kijken naar zichzelf.’

‘Als leerlingen’, gaat ze verder, ‘op de evaluatiepagina serieus constateren dat ze meer moeten gaan luisteren, die ene moeilijke verleden tijd zelf nog eens moeten oefenen, erachter komen dat hun woordenschat te klein is of juist een heel stuk groter is geworden, dan is het Europees Taalportfolio een bruikbaar instrument gebleken. Dat is het ook wanneer ze zich realiseren dat veel gemaakte fouten niet nodig waren als ze zelf strenger hadden nagekeken. Of wanneer ze merken dat ze vooruit zijn gegaan, dat ze in de vakantie leesboeken moeten meenemen om meer moeilijke woorden te

Autonoom leren (van een vreemde taal) houdt in dat de leerder en niet de docent beslist wat en hoe geleerd wordt. Deze benadering gaat uit van een grote mate van zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid van de leerder bij het opdoen van nieuwe kennis en het relateren van die kennis aan reeds aanwezige kennis.

leren, dat het “perfect” ging, dat een lastige opdracht na veel moeite is gelukt, dat ze eigenlijk veel meer konden zeggen dan ze dachten maar toch nog willen oefenen in vlotter spreken.’

Bevraging studenten

Niet alleen scholieren, ook een beperkte groep universitaire studenten heeft met het Europees Taalportfolio gewerkt. Zij waren er tevreden over. Ze gebruikten het taalportfolio in het SURF-project Intuit. Daaraan nemen zes universitaire talencentra deel. Projectleider is de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Leiden levert de coprojectleider. Het doel is om voor het taalvaardigheidsonderwijs Engels aan de talencentra een ict-geïntegreerde leeromgeving te ontwikkelen en te implementeren. Bij de inrichting van de leeromgeving wordt nauw aangesloten bij principes van autonoom taalleren en de uitgangspunten van het Europees Referentiekader, dat ten grondslag ligt aan het Europees Taalportfolio.

De leeromgeving moest onder andere mogelijkheden bieden voor het begeleiden en beoordelen van cursisten in de productieve vaardigheden, en dan met name in spreekvaardigheid. Er werd voor gekozen om hiervoor het taalportfolio in te zetten.

De twee pilots die in 2006 in het Talencentrum van de Universiteit Leiden op het gebied van begeleiden en beoordelen werden uitgevoerd, werden door studenten en docente, Annemiek Wegman, positief geëvalueerd. ‘Studenten vinden het taalportfolio een geschikt instrument om zich bewuster te worden van hun zwakke punten en gericht te werken aan de verbetering ervan. Ze vinden het nuttig om hun spreekvaardigheid voor Engels te beoordelen met de onlinechecklist en zeggen zich nu beter bewust te zijn van het niveau van hun spreekvaardigheid en van wat je moet doen om dat te verhogen’, vertelt ze. Eén van de geënquêteerden merkt op: ‘Ik heb erg het gevoel dat ik nu juist door moet gaan, alsof een basis voor hoger niveau nu is gelegd.’

Meer informatie over de precieze opbrengsten van de pilots is te lezen in een interview met Alessandra Corda, coprojectleider van Intuit, op <www.intuitproject.nl/index.php?id=39> en in de eindrapportage over de eerste fase van het project <www.intuitproject.nl/fileadmin/PDF/Intuit_Rapportage_4.pdf>.